

Số: /BC-CCTTBVTV

Tây Ninh, ngày 27 tháng 7 năm 2021

BÁO CÁO
KẾT QUẢ CHỐNG DỊCH VÀ ĐỀ XUẤT CÔNG BỐ HẾT DỊCH
Rệp sáp bột hồng hại cây khoai mì trên địa bàn tỉnh Tây Ninh

Kính gửi:

- Cục Bảo vệ thực vật;
- Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn.

I. KẾT QUẢ CHỐNG DỊCH

1. Nhận định tình hình dịch hại rệp sáp bột hồng

1.1. Thời tiết

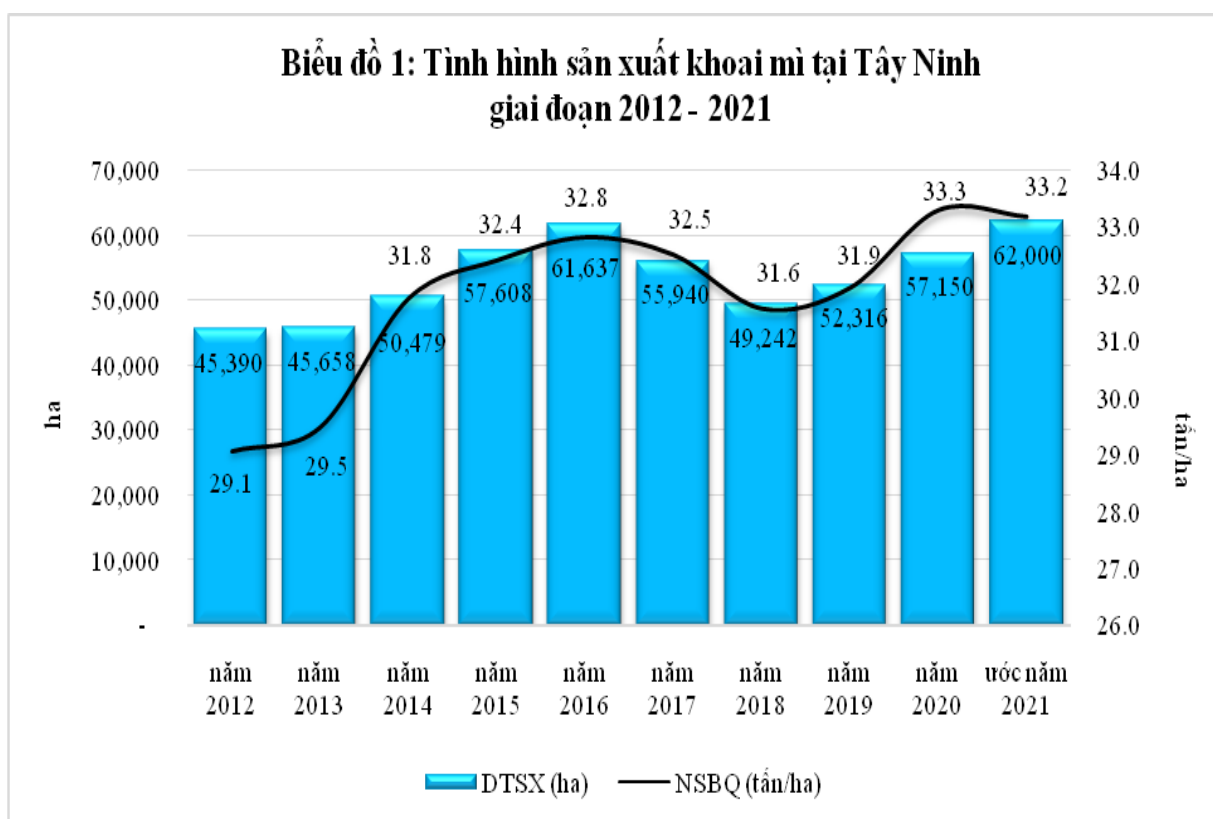
Tây Ninh có khí hậu nhiệt đới gió mùa và chia thành 02 mùa rõ rệt trong năm là mùa mưa (tháng 5 – tháng 11) và mùa khô (tháng 12 – tháng 4 năm sau). Từ năm 2012 – nay, hàng năm, nhiệt độ không khí trung bình vào khoảng 27,8°C; ẩm độ không khí trung bình là 80%; lượng mưa trung bình là 1.836 mm/năm và số giờ nắng trung bình mỗi ngày là 7,3 giờ. Chi tiết Phụ lục 1.

Nhìn chung, điều kiện thời tiết của tỉnh thuận lợi cho quá trình sinh trưởng, phát triển của cây khoai mì; đồng thời cũng thuận lợi cho sự phát sinh gây hại của nhóm côn trùng chích hút như: nhện đỏ, rệp sáp bột hồng, ... và nhất là vào các tháng mùa khô.

1.2. Tình hình sản xuất khoai mì

Hàng năm, diện tích khoai mì toàn tỉnh ước khoảng 55 nghìn ha, NSBQ là 31,7 tấn/ha, sản lượng trung bình vào khoảng 1,7 triệu tấn/năm, được trồng hầu hết tại 09 huyện, thị xã, thành phố, trong đó tập trung nhiều tại 04 huyện: Tân Châu, Tân Biên, Châu Thành và Dương Minh Châu. Các giống khoai mì được trồng chủ yếu: KM 419, KM 94, KM 140, KM 505, ...

Tình hình sản xuất khoai mì trên địa bàn tỉnh giai đoạn 2012 – 2021 tại Biểu đồ 1. Chi tiết về diện tích sản xuất, năng suất bình quân và sản lượng khoai mì trên địa bàn tỉnh giai đoạn 2012 – 2021 tại Phụ lục 2.

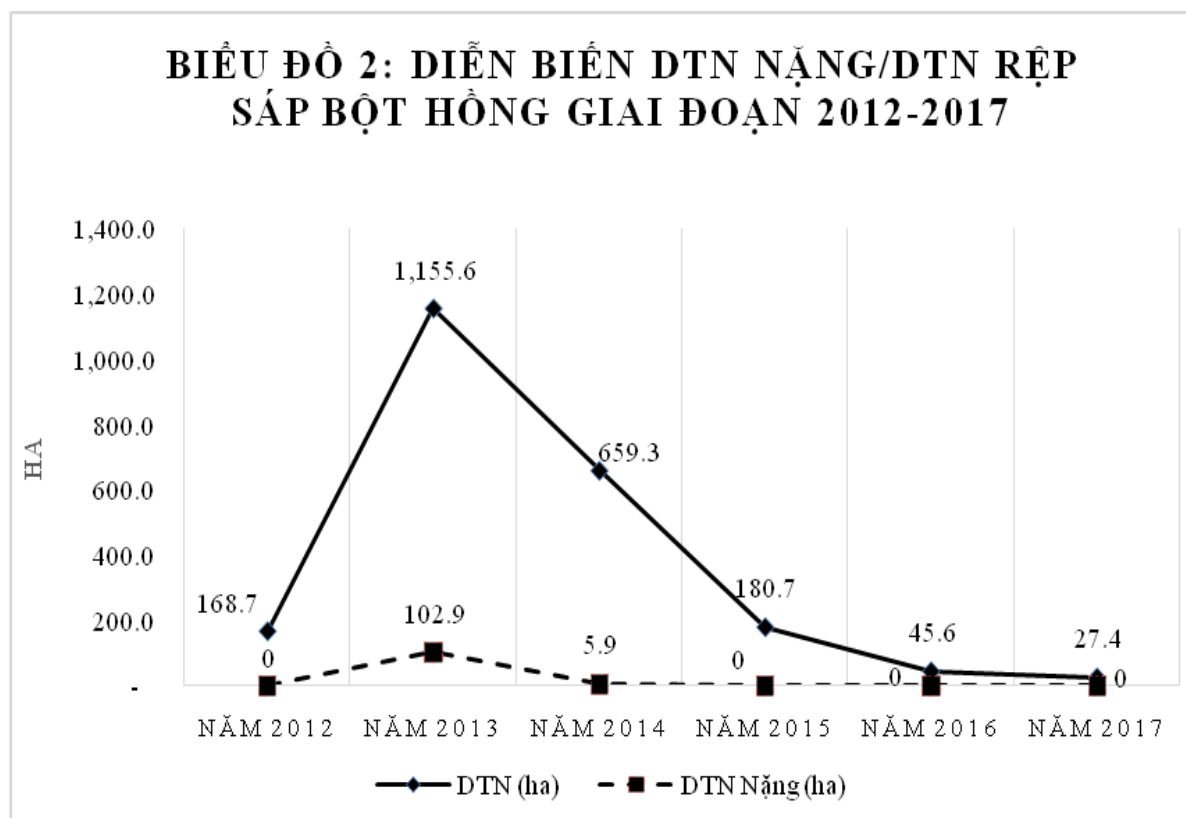

1.3. Tình hình rệp sáp bột hồng gây hại trên khoai mì

Từ tháng 02/2012, Chi cục Trồng trọt và Bảo vệ thực vật đã phát hiện và nghi ngờ đối tượng dịch hại rệp sáp bột hồng tại xã Suối Đá, huyện Dương Minh Châu. Qua kiểm tra, theo dõi, gửi mẫu giám định tên sinh vật gây hại và đã được chuyên gia Thái Lan – Mrs Amporn xác định dịch hại là rệp sáp bột hồng gây hại trên cây khoai mì trong chuyến quan sát thực tế cùng đoàn công tác gồm đại diện Cục Bảo vệ thực vật và đại diện tổ chức Lương thực và Nông nghiệp Liên Hiệp Quốc (FAO) tại Việt Nam vào ngày 19/6/2012. Đến ngày 13/7/2012, Cục Bảo vệ thực vật có Công văn số 1255/BVTV-QLSVGHR về việc hướng dẫn tiêu hủy rệp sáp bột hồng hại sắn và đã chính thức xác định đối tượng dịch hại mới có tên tại Việt Nam là “rệp sáp bột hồng” và tên khoa học là “*Phenacoccus manihoti*”. Theo đó, rệp sáp bột hồng là đối tượng dịch hại mới, nguy hiểm, lần đầu tiên xuất hiện gây hại tại Việt Nam và Tây Ninh là tỉnh đầu tiên phát hiện đối tượng dịch hại này với diện tích khoai mì nhiễm trong năm 2012 là 168,7 ha tại 05/09 huyện, thị xã.

Đến năm 2013, rệp sáp bột hồng phát sinh mạnh, gây hại 1.155,6 ha khoai mì tại 08/09 huyện, thị xã (trừ huyện Trảng Bàng), trong đó đã có 102,9 ha nhiễm nặng. Rệp sáp bột hồng gây hại mạnh nhất trong các tháng mùa khô từ tháng 02 – 05/2013. Ngày 28/5/2013, UBND tỉnh đã ban hành Quyết định số 968/QĐ – UBND về việc công bố dịch rệp sáp bột hồng hại mì trên địa bàn tỉnh Tây Ninh. Ngay sau khi công bố dịch, Chi cục Bảo vệ thực vật đã phối hợp cùng Cục Bảo vệ thực vật, Trung tâm BVTV phía Nam và tổ chức FAO triển khai nghiên cứu, thực hiện giải pháp nhân nuôi và phóng thích ong ký sinh chuyên tính *Anagyrus lopezi* để kiểm soát rệp sáp bột hồng.

Từ năm 2014 – 2017, ngay sau khi sử dụng ong ký sinh *Anagyrus lopezi* phóng thích trên diện rộng tại hầu hết các diện tích khoai mì nhiễm rệp sáp bột hồng thì tình hình gây hại của loài dịch hại này trên địa bàn tỉnh chuyển biến giảm mạnh theo hướng năm sau thấp hơn năm trước cả về diện tích nhiễm và mức độ hại, riêng diện tích nhiễm nặng không phát sinh từ năm 2015. Diễn biến phát sinh diện tích khoai mì nhiễm rệp sáp bột hồng ở mức nặng trên địa bàn tỉnh trong giai đoạn 2012 – 2017 tại Biểu đồ 2.

Từ năm 2018 đến nay, rệp sáp bột hồng chỉ xuất hiện gây hại cục bộ, rải rác, dưới ngưỡng thống kê diện tích nhiễm của ngành. Chi tiết diện tích khoai mì nhiễm rệp sáp bột hồng trên địa bàn tỉnh tại Phụ lục 3.

2. Các biện pháp kỹ thuật, tổ chức chỉ đạo thực hiện

2.1. Công tác chỉ đạo điều hành

- Ban hành các văn bản phục vụ công tác phòng, chống dịch: Kế hoạch số 1300/SNN-BVTV ngày 21/5/2013 của Sở Nông nghiệp và PTNT về chống rệp sáp bột hồng hại mì (sắn) tại Tây Ninh năm 2013; Phương án phòng, chống dịch rệp sáp bột hồng hại mì (sắn) trên địa bàn tỉnh Tây Ninh; ...

- Tham mưu UBND tỉnh ban hành các văn bản chỉ đạo: Quyết định số 968/QĐ – UBND ngày 28/5/2013 của UBND tỉnh về công bố dịch rệp sáp bột hồng hại cây mì trên địa bàn tỉnh Tây Ninh; Quyết định số 1182/QĐ – UBND ngày 26/6/2013 của UBND tỉnh về việc thành lập Ban chỉ đạo phòng, chống dịch rệp sáp bột hồng hại cây mì trên địa bàn tỉnh Tây Ninh; ...

- Thành lập Ban chỉ đạo phòng chống dịch và Đoàn kiểm tra, đánh giá diện tích khoai mì bị nhiễm rệp sáp bột hồng cấp huyện, thị.

- Thực hiện khảo sát tình hình rệp sáp bột hồng hại khoai mì tại Tây Ninh; điều tra diễn biến phát sinh gây hại của rệp sáp bột hồng và thành phần loài thiên địch từ tháng 7 – tháng 12/2013 tại các huyện Tân Châu, Dương Minh Châu, Châu Thành và Thị xã; hỗ trợ 06 triệu đồng từ nguồn ngân sách nhà nước cho 06 hộ dân tại xã Phan, huyện Dương Minh Châu để khôi phục sản xuất do có tổng diện tích khoai mì nhiễm rệp sáp bột hồng với tỷ lệ nhiễm từ 30 – 70% là 06 ha và phải tiêu hủy theo quy định.

- Phối hợp Cục Bảo vệ thực vật, tổ chức FAO, Trung tâm BVTV phía Nam tổ chức 02 lớp tập huấn về “Nhân nuôi, phóng thích ong ký sinh trừ rệp sáp bột hồng hại mì” cho cán bộ kỹ thuật thuộc 04 Trung tâm BVTV vùng và Chi cục Bảo vệ thực vật của các tỉnh, thành khu vực phía nam; tiếp nhiều lượt chuyên gia nước ngoài đến nghiên cứu, khảo sát về rệp sáp bột hồng hại mì tại Tây Ninh.

- Lực lượng cán bộ kỹ thuật và cộng tác viên bám sát cánh đồng, điều tra, phát hiện sớm và thống kê kịp thời tình hình phát sinh gây hại của rệp sáp bột hồng ngay từ đầu vụ để có kế hoạch nhân nuôi và phóng thích ong ký sinh.

- Tổ chức nhân nuôi và phóng thích ong ký sinh chuyên tính *Anagyrus lopezi* ra đồng để kiểm soát rệp sáp hồng. Điều tra, đánh giá hiệu quả phòng trừ bằng biện pháp sinh học là sử dụng ong ký sinh *Anagyrus lopezi*.

- Phối hợp điều tra sâu bệnh hại mì trong khuôn khổ hợp tác giữa Cục Bảo vệ thực vật và Trung tâm Nông nghiệp Nhiệt đới Quốc tế (CIAT).

2.2. Công tác tuyên truyền

- Tổ chức các lớp tập huấn: 08 lớp cho lực lượng cán bộ huyện, xã tham gia công tác chống dịch tại 08 huyện, thị có diện tích nhiễm dịch hại (trừ huyện Trảng Bàng); 235 lớp tập huấn cho 7.050 nông dân trồng mì; 02 lớp IPM cho nông dân về quản lý rệp sáp bột hồng bằng biện pháp sinh học cho 60 nông dân trồng mì tại xã Thạnh Tây – huyện Tân Biên và xã Tân Hưng – huyện Tân Châu (từ nguồn kinh phí do tổ chức FAO tài trợ).

- In ấn, phát hành 1.000 tờ áp phích, 11.000 tờ tài liệu bướm tuyên truyền về rệp sáp bột hồng và biện pháp phòng trừ, đồng thời cấp phát đầy đủ đến các địa phương để phục vụ công tác tập huấn, tuyên truyền cho các hộ dân trồng mì.

- Thông tin tuyên truyền qua Báo, Đài về rệp sáp bột hồng hại mì và biện pháp phòng trừ bằng ong ký sinh chuyên tính *Anagyrus lopezi*: phát sóng truyền hình 05 chuyên mục, gồm Đài Phát thanh và Truyền hình tỉnh phát sóng 03 chuyên mục, Đài Truyền hình Nông nghiệp nông thôn nông dân – VTC 16 phát sóng 01 chuyên mục và Đài Truyền hình Việt Nam (VTV 2) phát sóng 01 chuyên mục; thực hiện nhiều lượt phát thanh trên Đài Phát thanh huyện, xã và đăng 05 bài trên các Báo Tây Ninh (4 bài) và Báo Tuổi Trẻ (01 bài).

2.3. Các biện pháp chống dịch đã triển khai thực hiện

a) **Phun thử nghiệm nấm xanh *Metarhizium anisopliae*** trừ rệp sáp bột hồng hại mì vào mùa khô năm 2013. Kết quả: giảm mật số rệp sáp bột hồng ở thời điểm 7 – 10 ngày sau phun. Tuy nhiên, do thời tiết nắng nóng >35⁰C nên nấm không thể sinh trưởng, phát triển, tạo quần thể tiếp tục ký sinh lúa rệp tiếp theo.

b) Nhân nuôi ong ký sinh chuyên tính *Anagyrus lopezi*

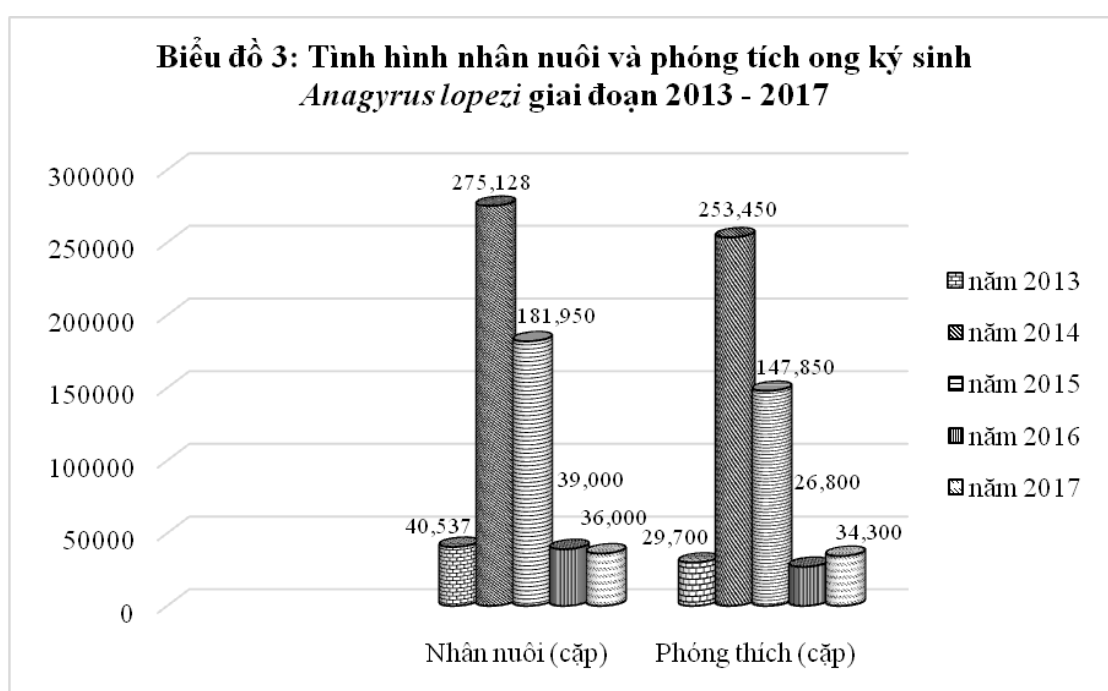
- Về trang bị cơ sở vật chất phục vụ nhân nuôi ong ký sinh

+ Từ giữa cuối tháng 5/2013, Chi cục Bảo vệ thực vật được Tổ chức FAO hỗ trợ 01 nhà lưới với diện tích 78 m², 03 nhà lưới loại 03 m², 12 lồng lưới loại 0,64 m² (tổng kinh phí là 120.155.000 đồng) và tập huấn, chuyển giao kỹ thuật nhân nuôi, phóng thích ong ký sinh trên ruộng mì.

+ Năm 2014, từ nguồn ngân sách nhà nước, Chi cục được trang bị 01 nhà phục vụ nhân nuôi ong ký sinh với diện tích 120 m² và một số trang thiết bị giúp mở rộng quy mô nhân nuôi.

- Về công tác nhân nuôi và phóng thích ong ký sinh

Đầu tháng 6/2013, Chi cục tiến hành thử nghiệm nhân nuôi nguồn rệp sáp bột hồng thuần và ong ký sinh chuyên tính *Anagyrus lopezi*. Cuối năm 2013, đã hoàn chỉnh quy trình nhân nuôi ong ký sinh phù hợp điều kiện thực tế tại Tây Ninh. Trong giai đoạn 2013 – 2017, Chi cục đã nhân nuôi được 572.615 cặp và phóng thích 492.100 cặp ong ký sinh, trong đó đã hỗ trợ 550 cặp cho Chi cục Bảo vệ thực vật tỉnh Đồng Nai và một số mummy nguồn cho Trường Đại học Huế. Đồng thời, Chi cục đã thực hiện trao đổi kinh nghiệm nhân nuôi ong ký sinh cùng Chi cục Bảo vệ thực vật của 02 tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu và tỉnh Đắk Lắk. Tình hình nhân nuôi và phóng thích ong ký sinh *Anagyrus lopezi* trong giai đoạn 2013 – 2017 tại Biểu đồ 3.

Từ năm 2018 đến nay, ong ký sinh chuyên tính *Anagyrus lopezi* luôn hiện diện và kiểm soát tốt mật số rệp sáp bột hồng phát sinh gây hại cục bộ tại các vùng khoai mì nguyên liệu trên địa bàn tỉnh nên Chi cục tạm dừng công tác nhân nuôi.

3. Kết quả chống dịch

3.1. Mặt làm được

- UBND tỉnh, Sở Nông nghiệp và PTNT, các cơ quan chuyên ngành thuộc Bộ Nông nghiệp và PTNT (Cục Bảo vệ thực vật, Cục Trồng trọt, Trung tâm BVTV phía Nam, ...) luôn quan tâm, chỉ đạo, hỗ trợ kịp thời;

- CBKT bám sát địa bàn, phát hiện sớm và theo dõi diễn biến phát sinh rệp sáp bột hồng trên đồng ruộng;

- Tuyên truyền rộng rãi đến bà con nông dân kiến thức về việc phòng trừ rệp sáp bột hồng thông qua các lớp tập huấn và các cơ quan thông tin đại chúng (Báo, Đài, Cụm Truyền thanh xã, ấp).

- Xác lập thành công quy trình nhân nuôi ong ký sinh chuyên tính *Anagyrus lopezi* trừ rệp sáp bột hồng và chia sẻ kinh nghiệm nhân nuôi ong ký sinh cùng Chi cục Bảo vệ thực vật các tỉnh Đồng Nai, Bà Rịa – Vũng Tàu và Đắk Lắk.

- Áp dụng biện pháp sinh học là nhân nuôi nhân tạo ong ký sinh chuyên tính *Anagyrus lopezi* trong phòng, chống dịch rệp sáp bột hồng đã đạt được hiệu quả về các mặt như sau:

+ **Hiệu quả quản lý rệp sáp bột hồng:** kiểm soát cao mật số rệp sáp bột hồng gây hại trên cây khoai mì ngay từ đầu mùa khô các năm 2014, 2015, 2016, 2017 và kết quả là toàn bộ diện tích khoai mì bị nhiễm rệp đã phục hồi và sinh trưởng bình thường ngay trong điều kiện mùa khô; từ năm 2018 đến nay, rệp sáp bột hồng chỉ phát sinh gây hại cục bộ, dưới ngưỡng thống kê của ngành và có sự hiện diện của ong ký sinh trên các ngọn mì nhiễm dịch hại này.

+ **Hiệu quả về môi trường:** sử dụng ong ký sinh trong phòng trừ rệp sáp bột hồng trên cây khoai mì là một giải pháp sản xuất nông nghiệp bền vững, góp phần nâng cao chất lượng nông sản, cụ thể như sau: từ thực tế phòng trừ rệp sáp bột hồng hại cây khoai mì của nông dân trên địa bàn tỉnh trong năm 2012 và 2013 cho thấy khi sử dụng thuốc hóa học sẽ không khống chế được dịch hại và còn dẫn đến nhiều hệ lụy khác như: không an toàn cho con người, góp phần gây ô nhiễm môi trường, dịch hại kháng thuốc, tiêu diệt các thiên địch có lợi trên ruộng mì, ... Ngược lại, từ sau khi được phóng thích trên ruộng mì, ong ký sinh đã nhân nhanh về mật số, phát tán, thiết lập quần thể và tồn tại trên đồng ruộng (nếu có rệp sáp bột hồng) giúp khống chế sự gây hại của rệp sáp bột hồng trên diện rộng xuống mức hại thấp, bảo vệ và làm phong phú các loài thiên địch khác trên đồng ruộng như: bọ cánh gân, bọ rùa, ...

+ **Hiệu quả về kinh tế:** theo kết quả phỏng vấn các hộ nông dân trồng mì đã được phóng thích ong ký sinh trong năm 2014 cho thấy việc thả ong ký sinh ra ruộng để quản lý rệp sáp bột hồng đã tiết kiệm được từ 600.000 – 960.000 đồng/ha/lần phun (bao gồm thuốc hóa học và công phun) và phun từ 02 – 04 lần/vụ

so với ruộng mì không thả ong ký sinh, thậm chí có nông dân phun 12 lần/vụ vào năm 2013 nếu sử dụng thuốc hóa học.

3.2. Mặt hạn chế

Ong *Anagyrus lopezi* là loài ký sinh chuyên tính, chỉ quản lý tốt, hiệu quả cao đối với rệp sáp bột hồng. Như vậy, khi nông dân tiến hành phun thuốc BVTV để phòng trừ các loài chích hút khác rệp sáp bột hồng như: nhện đỏ, bọ phấn, ... sẽ làm chết ong ký sinh *Anagyrus lopezi*, gây ảnh hưởng đến quần thể ong ký sinh đã được tạo lập trên ruộng mì.

4. Dự báo xu hướng phát sinh của dịch hại

Qua theo dõi, rà soát diện tích khoai mì nhiễm rệp sáp bột hồng từ năm 2018 đến nay, nhận thấy luôn có sự hiện diện các loài thiên địch như: ong ký sinh *Anagyrus lopezi*, bọ cánh gân (hay còn gọi là Lacewings), ... giúp kiểm soát hiệu quả mật số rệp phát sinh, gây hại cục bộ một số cây khoai mì. Từ đó có thể nhận định trong thời gian tới, rệp sáp bột hồng không còn là đối tượng dịch hại gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến vùng nguyên liệu khoai mì trên địa bàn tỉnh, chỉ phát sinh gây hại rải rác, cục bộ với mật số dưới ngưỡng thống kê của ngành tại số ít diện tích khoai mì trồng vụ Đông Xuân trong điều kiện mùa khô, nắng nóng, không chủ động nước tưới.

II. ĐỀ XUẤT, KIẾN NGHỊ

1. Kiến nghị Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn trình UBND tỉnh công bố hết dịch rệp sáp bột hồng trên địa bàn tỉnh Tây Ninh.

2. Giải pháp quản lý bền vững đối với dịch hại rệp sáp bột hồng:

- Tiếp tục sử dụng các loài thiên địch đang hiện diện tại các vùng mì nguyên liệu trên địa bàn tỉnh như: ong ký sinh *Anagyrus lopezi*, bọ cánh gân (Lacewings), ... Đồng thời, tuyên truyền, khuyến cáo nông dân hạn chế tối đa việc sử dụng thuốc BVTV trong phòng trừ côn trùng gây hại để bảo vệ các loài thiên địch này.

- Thường xuyên kiểm tra, theo dõi chặt chẽ diễn biến tình hình rệp sáp bột hồng trên đồng ruộng. Có kế hoạch nhân nuôi và phóng thích ong ký sinh *Anagyrus lopezi* ngay khi phát hiện loài dịch hại này có nguy cơ bùng phát trở lại trên địa bàn tỉnh.

Trên đây là kết quả chống dịch và đề xuất công bố hết dịch rệp sáp bột hồng gây hại cây khoai mì trên địa bàn tỉnh Tây Ninh của Chi cục Trồng trọt và Bảo vệ thực vật báo cáo Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn./.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Trung tâm BVTV phía Nam (b/c);
- Lãnh đạo Chi cục;
- Lưu: VT, TT BVTV.

**KT. CHI CỤC TRƯỞNG
PHÓ CHI CỤC TRƯỞNG**